

hab. Lech M. Nijakowski, prof. ucz.

Instytut Socjologii

Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 31 stycznia 2026 r.

Opinia o dorobku i osiągnięciu naukowym dr Agnieszki Małgorzaty Kwiatkowskiej

Habilitantka chce uzyskać stopień na podstawie cyklu publikacji „Przemiany postaw politycznych i orientacji ideologicznych wyborców i elit politycznych w Polsce w XXI wieku”. Cykl obejmuje 13 artykułów. To dobrze pomyślany cykl, który może stanowić podstawę ubiegania się o stopień. Celem Autorki jest analiza socjologiczna dynamiki postaw i orientacji politycznych, osadzona w kontekście przemian społecznych i politycznych, które miały miejsce w Polsce w ostatnim ćwierćwieczu.

Co ważne, artykuły koncentrują się na badaniu interakcji między strukturami społecznymi a procesami politycznymi oraz dynamiki zachowań zbiorowych, które wpływają na kondycję współczesnych demokracji. To ważny obszar współczesnej socjologii. Subdyscyplina ta, nazwana również socjologią zachowań politycznych w ujęciu Jerzego Wiatra. To wyraźna orientacja badawcza, która wymaga pochwały.

W skład cyklu publikacji wchodzi artykuły będące analizami socjologicznymi przemian postaw politycznych i orientacji. Składają się na konsekwentny wysiłek badawczy, który ma wyraźną orientację metodyczną. Szkoda, że tak niewiele analiz makrospołecznych, które są kluczowe dla namysłu socjologicznego.

Składowe cyklu:

1. Kwiatkowska, A., Cześniak, M., Żerkowska-Balas, M., i Stanley, B. (2016). Ideologiczna treść wymiaru lewica–prawica w Polsce w latach 1997–2015. *Studia Socjologiczne*, 4(223), 97–1.

W abstrakcie czytamy: „W okresie postkomunistycznego ćwierćwiecza wymiar lewica–prawica miał ważny, choć specyficzny wpływ na polską politykę. Strukturyzował dyskurs polityczny, określał zachowania wyborcze, pod jego wpływem partie tworzyły swe polityczne programy i budowały przekaz w kampaniach wyborczych. Nie był on jednak ideologicznie stabilny – wręcz przeciwnie, przechodził po 1989 roku ciekawe transformacje, a jego znaczenie się zmieniało i nadal ewoluuje. Niniejszy artykuł prezentuje badania «zawartości» wymiaru lewicowo–prawicowego w Polsce w perspektywie diachronicznej. Badamy naturę tej opozycji, jej ideologiczne, ekonomiczne, społeczne i polityczne wypełnienie, treść. Interesują nas też główne korelaty lewicy i prawicy: analizujemy związki między lewicowością i prawicowością a innymi ważnymi zjawiskami społecznymi i politycznymi (jak: zachowania wyborcze, postrzeganie pozycji partii, postawy wobec istotnych kwestii politycznych, struktura społeczna) oraz ich przemiany w czasie. Artykuł oparty jest na danych zgromadzonych w ramach projektu Polskie Generalne Studium Wyborcze z lat 1997–2015”.

2. Żerkowska-Balas, M., Lyubashenko, I., & Kwiatkowska, A. (2016). Determinanty preferencji wyborczych: Polska w latach 1997–2015. *Studia Socjologiczne*, 4(223), 69–96.

W abstrakcie czytamy: „Niniejszy artykuł podejmuje problematykę czynników determinujących decyzje wyborcze w Polsce po upadku komunizmu. Podstawowym celem jest odpowiedź na pytanie, czy w badanym okresie zestaw czynników motywujących obywateli do oddania głosu na określoną partię polityczną pozostawał stały, czy też zmieniał się wraz z upływem czasu. Analiza została oparta na danych Polskiego Generalnego Studium Wyborczego z lat 1997, 2005 i 2015 (które zostały wybrane jako najważniejsze momenty z punktu widzenia funkcjonowania polskiej demokracji). Przeprowadzone analizy pozwalają stwierdzić, że wbrew oczekiwaniom wynikającym z dotychczasowej wiedzy na temat determinant preferencji wyborczych, zmienne opisujące status społeczny obywateli niezmiennie najlepiej wyjaśniają skłonność do głosowania Polaków na poszczególne partie polityczne. Kwestie ideologiczno–kulturowe i ekonomiczne, choć pomagają wyjaśniać zachowania elektoratu, to jednak mają znacznie mniejszą moc eksplanacyjną”.

3. Kwiatkowska, A., Pustułka, P., i Buler, M. (2024). Persistence of Abortion Stigma Inscribed in the Legal Framework: The Case of Abortion Attitudes in Poland. *Social Politics*, 31(2), 273–297.

W abstrakcie czytamy: „This article offers novel insights into the mechanism of abortion stigma and its pervasive impact on attitudes toward abortion. Specifically, it tracks the impact of the restrictive Polish 1993 law, known as the “abortion compromise,” on attitudes toward pregnancy terminations over three decades, exploring the role of abortion stigma in the observed shifts. Employing data from representative surveys and indepth interviews with young women, this study demonstrates how gendered sexuality norms inscribed in the law are responsible for locating abortion in the realm of morality, thus intensifying its stigma. Remarkably, we uncover a unique convergence of “pro-choice” and “pro-life” perspectives in Poland. The growing unanimity of attitudes is attributed to the stigmatization of abortion that surpasses the medical or legal justifications of the 1993 law. Thus, the results crucially inform the strategies needed for the women’s rights movement aiming to liberalize the restrictive legislation”.

4. Kwiatkowska, A. (2018). Poglądy – sympatie partyjne – wiedza polityczna. Przewidywanie zachowań wyborczych w wyborach parlamentarnych w 2015 roku. *Przegląd Socjologiczny*, 4, 9–35.

W abstrakcie czytamy: „Zgodnie z popularną percepcją zachowań wyborczych jednostki głosują na partie, których program i praktyka polityczna zbliżone są do ich światopoglądu. Badania zachowań wyborczych wskazują jednak, że zbieżność programowa ma nieduże znaczenie zarówno dla decyzji wyborczych, jak i samych sympatii i antypatii partyjnych, zwłaszcza w przypadku osób dysponujących niewielką wiedzą polityczną. W artykule koncentruję się na dwóch kluczowych determinantach zachowań wyborczych: postawach wobec istotnych kwestii politycznych oraz sympatiach i antypatiach partyjnych, analizując zróżnicowanie ich wpływu ze względu na wiedzę polityczną respondentów. W oparciu o dane Polskiego Generalnego Studium Wyborczego 2015 wykazuję, że: 1) ideologiczna przestrzeń rywalizacji w Polsce jest ograniczona, przede wszystkim w zakresie kwestii ekonomicznych, a postawy wobec kwestii politycznych mają ograniczone znaczenie

zarówno dla decyzji wyborczych, jak i samych sympatii i antypatii partyjnych; 2) pomimo ograniczonych różnic ideologicznych podziały polityczne na płaszczyźnie emocjonalnej są silne i są dobrymi predyktorami decyzji wyborczych; 3) wiedza polityczna jest czynnikiem silnie moderującym relację między poglądami a sympatiami partyjnymi i zachowaniami wyborczymi; osoby z większą wiedzą polityczną w większym stopniu opierają swoje sympatie i antypatie partyjne na kwestiach programowych”.

5. Kwiatkowska, A., i Cześniak, M. (2020). Electoral system, political knowledge and voter turnout – complex liaisons. *Polish Sociological Review*, 4(212), 425–444. <https://doi.org/10.26412/psr212.03> (Q3, H-Index=13, IF=0.4, 70 pkt) .

W abstrakcie czytamy: „The purpose of this paper is to discuss the impact of the electoral system on turnout, moderated by political knowledge. Following the introduction of the FPTP system to some city councils in the 2014 elections, we used a quasi-experimental design to compare two sets of economically, socially and culturally similar cities, chosen using the Propensity Score Matching method. Data from two waves of a survey with residents, city councillors and local social leaders after the 2014 local elections showed that, despite widespread public debates, knowledge about the electoral system was very low. The results proved that, although the level of political knowledge was higher in the FPTP system than in the PR system, the turnout in the former was lower, even when controlled by political knowledge. However, the joint impact of the electoral system and political knowledge on turnout was mixed, and depended on the method of measuring political knowledge”.

6. Markowski, R., i Kwiatkowska, A. (2018). The Political Impact of the Global Economic Crisis in Poland: Delayed and Indirect Effects. *Historical Social Research/ Historische Sozialforschung*, 43(4), 250–273.

W abstrakcie czytamy: „»Die politischen Auswirkungen der globalen Krise in Polen: Verzögerte und indirekte Effekte«. While the global economic crisis brought no decrease in support of democracy in Poland, its effects turned out to be delayed and indirect. In the pre-crisis survey, a great difference in normative visions of democracy between citizens and MPs, especially concerning economic welfare, has been recorded. Citizens expressed a preference for more redistributive and protective policies while parliamentarians focused mostly on

procedural aspects of democracy. Seven years later, we observed a partial convergence of attitudes of these two groups: citizens had lowered their economic expectations, while for MPs economic and redistributive issues became more salient as essential normative characteristics of democracy. However, the extent of this convergence between citizens and political elites differed by political divisions. We argue that differences in post-crisis responsiveness of political elites formed the basis of a major change in Polish politics after 2015”.

7. Kwiatkowska, A. (2019). Institutionalisation without voters: The Green Party in Poland in comparative perspective. *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft*, 13(2), 273–294. <https://doi.org/10.1007/s12286-019-00424-6> (Q2, H-Index=18, IF=1.4, 70 pkt)

W abstrakcie czytamy: „Despite severe degradation of the natural environment in Central and Eastern European countries under communist rule and its large mobilizing potential in the 1990s, only in a few of these countries did Green parties rise to long-term relevance for the political system. The economic, social and political legacies of the communist regimes influenced the majority of successful Green parties in the region to adopt a centrist (Czech Republic) or right-wing (Estonia, Latvia, Lithuania) approach. In this context, I analyse the process of institutionalisation of the Green Party in Poland, closest among the CEE Green parties to the left-libertarian model dominant in Western Europe, and compare it with other Green parties in the region. I demonstrate how the support of the European Green Party has allowed the party to survive and partially institutionalise, but it has not been sufficient to ensure political success”.

8. Kwiatkowska, A., Muliavka, V., i Plisiecki, H. (2023). Hollowed or redefined? Changing visions of democracy in the political discourse of Law and Justice. *Democratization*, 30(3), 458–478.

W abstrakcie czytamy: „Since 2015, the governing party, Law and Justice (PiS), has gradually eroded democratic institutions in Poland. To find out whether this process has been reflected in the political discourse solely as a collapse of liberal democracy or whether we are observing a narrative redefinition of the meaning of democracy, we conducted a systematic qualitative study of the framing of democracy in PiS parliamentary speeches (2001–2020), set against the comparative background of major Polish political parties. Having adapted the

Varieties of Democracy's classification of dimensions of democracy to discourse analysis, we show that while the liberal model of democracy has dominated Polish political discourse, it has been used by PiS less frequently than by other parties and in an increasingly critical way. Furthermore, electoral and majoritarian democracy has been growing in importance and the will of the electoral majority has been used to legitimize breaking democratic procedures. However, the government's broad redistributive policies have not been accompanied by a more egalitarian vision of democracy. We argue that the unwillingness to incorporate an egalitarian dimension into narratives on democracy demonstrates that the ruling party frames redistribution as their conditional charity towards selected social and occupational groups and not as a corrective towards economically inclusive democracy".

9. Muliavka, V., Kwiatkowska, A., i Plisiecki, H. (2025). In defence of democracy: parliamentary opposition and democratic resilience in Poland. *East European Politics*, 41(1), 117–141. <https://doi.org/10.1080/21599165.2024.2415633> (Q1; H-Index: 30; IF: 2.0; 70 pkt)

W abstrakcie czytamy: „The 2023 electoral victory of Poland's liberal opposition halted democratic backsliding and exemplified democratic resilience. This study provides a novel empirical analysis of discursive strategies used by the main opposition party, Civic Platform/Civic Coalition, in parliamentary speeches on democracy from 2001 to 2020. Using a mixed-method approach with temporally sensitive word embeddings and discourse analysis, we highlight shifts in opposition discourse since 2015 – from radicalisation to a more moderate, focused response addressing key aspects of democratic breakdown – demonstrating an adaptive strategy of democratic resilience”.

10. Kwiatkowska, A., Chwedczuk-Szulc, K., i Bolechów, B. (2022). Disentangling the Moral Rightness of Securitization: Data Mining of the Process of Framing and Shaping of Poland-United States Relations. *Polish Political*

W abstrakcie czytamy: „Agnieszka Kwiatkowska is an Assistant Professor at the SWPS University of Social Science and Humanities in Warsaw, Poland, holds a PhD in sociology and an MA in political science. Her research focuses on the political discourse: how issues are politicized, introduced into the parliamentary competition, and become determinants of political behaviours. Currently, she is a Principal Investigator in the project 'Institutionalization

of political parties in the parliaments of Central Europe — data mining of parliamentary debates' (National Science Centre) in which she researches mixed methods of analysing parliamentary speeches and voting. Her latest publication is 'Contested Democracy and the Rise of Archaic Derogatory Language in the Polish Parliament' (2021), In: A. Walter (ed.) 'Political Incivility in the Parliamentary, Electoral and Media Arena: Crossing Boundaries', Routledge".

11. Rawski, T., Kwiatkowska, A., i Plisiecki, H. (2024). Retoryka wykluczenia a retoryka uwiarygodnienia: „prawdziwi Polacy” w dyskursie parlamentarnym. *Res Rhetorica*, 11(1), 28–51.

W abstrakcie czytamy: „Rozróżnienie na «swoich» i «obcych» jest dla władzy narzędziem kształtowania tożsamości narodowej poprzez określenie granic przynależności i wykluczenia. Celem badania była analiza definiowania wyrażenia *prawdziwi Polacy* w przemówieniach w Sejmie. Analiza została przeprowadzona na stworzonym korpusie przemówień sejmowych z lat 1989-2023, składającym się z ponad 291 tys. wystąpień z obrad plenarnych. Badanie kontekstu przywołania wyrażenia *prawdziwi Polacy*, towarzyszących mu emocji, typu budowania opozycji między «prawdziwymi Polakami» a resztą narodu, w połączeniu z analizą zastosowanych toposów (*loci*), pozwoliło na wysunięcie wniosków dotyczących politycznych intencji posługiwania się tym wyrażeniem, które interpretujemy w kategoriach «retoryki wykluczenia» i «retoryki uwiarygodnienia». Poprzez zastosowanie tej perspektywy, wyniki badania rzucają nowe światło na uniwersalne mechanizmy konstruowania tożsamości narodowej w dyskursie publicznym, ukazując, jak klasyczne schematy argumentacyjne adaptowane są do współczesnych debat politycznych”.

12. Kwiatkowska, A. (2017). „Hańba w Sejmie” - zastosowanie modeli generatywnych do analizy debat parlamentarnych. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, 13(2), 82–109.

W abstrakcie czytamy: „W ciągu ostatniego dziesięciolecia nastąpił wyraźny wzrost obecności skrajnej retoryki politycznej w debacie parlamentarnej w Polsce. Jednym z aspektów postępującej radykalizacji języka jest nadużywanie słów o wysokim negatywnym natężeniu emocjonalnym w celu opisanie zdarzeń występujących w codziennej polityce, co prowadzi do degradacji ich znaczenia. Jak wskazują badania, brutalizacja języka debaty wywołuje negatywne konsekwencje na poziomie elit politycznych i elektoratu, prowadząc do

zmniejszonej efektywności działania parlamentu, zaostrzenia konfliktów między partiami i ich zwolennikami oraz do alienacji politycznej obywateli. W artykule przedstawiam możliwości wykorzystania stenogramów parlamentarnych do analizy przemian dyskursu politycznego, w tym wykorzystane algorytmy przeszukiwania korpusów tekstów oraz analizy ukrytych tematów. Jako przykład wykorzystuję zbiór przemówień sejmowych z lat 1991–2016 odnoszących się do idei hańby, zdrady, niesławy i skandalu. Opieram się głównie na generatywnym modelu tematycznym, wykorzystującym metodę ukrytej alokacji Dirichleta i jej rozszerzeniu – strukturalny model tematyczny, będących nienadzorowanymi metodami ekstrakcji tematów z dużych korpusów tekstów. Wyniki przeprowadzonych analiz potwierdzają wzrost radykalnego słownictwa w czasie, a także określają charakterystyki jego użytkowników oraz najczęściej występujące konteksty (polityka historyczna, kontrola nad mediami, polityka zagraniczna)”.

13. Plisiecki, H., i Kwiatkowska, A. (2024). Discovering Representations of Democracy in Big Data: Purposive Semantic Sample Selection for Qualitative and Mixed-Methods Research. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, 20(4), 18.

W abstrakcie czytamy: „The increasing volume of large, multi-thematic text corpora in social sciences presents a challenge in selecting relevant documents for qualitative and mixed-methods research. Traditional sample selection methods require extensive manual coding or prior dataset knowledge, while unsupervised methods can yield inconsistent results with theorydriven coding. To address this, we propose purposive semantic sampling – a Natural Language Processing approach using document-level embeddings created by a weighted average of word vectors with term frequency-inverse document frequency (tf-idf). We demonstrate its effectiveness using the example of democracy, a complex topic difficult to retrieve from parliamentary corpora. This method applies to any multi-thematic research area within big data, offering a reliable, efficient sample selection method for social research texts. Our contribution includes validating this NLP approach for social sciences and humanities as well as providing a robust tool for researchers, facilitating deeper qualitative analysis and exploration of big data corpora within the computational grounded theory framework”.

Autorka ciekawie kreśli podmiot działający, który uwzględnia najnowsze teorie socjologiczne. Choć chętniej więcej przeczytałabym o znaczeniu habitusu, jest to pouczająca analiza. Można domagać się bardziej szczegółowej teorii działania, ale niw jest to niezbędne w ocenianym dorobku.

Działalność polityczna jest zarysowana wyraziście i właściwie. Nie mam do tego obszaru zastrzeżeń, choć można by wskazać pewne braki w bibliografii. Można wdać się tutaj w dyskusję o teorii działania, rdzeniu dzisiejszej socjologii polityki, ale to zbyt szczegółowe zagadnienie.

Interesujące byłoby szersze przeanalizowanie wpływu władzy, która – moim zdaniem – jest podstawowym wymiarem omawianego procesu. Często ją pomniejszamy, a jest ona podstawowa i decyduje o działaniach aktora.

Artykuły poświadczają wszechstronne przygotowanie Autorki do pracy naukowej. Są wyczerpujące naukowo. Pokazują, że Autorka dobrze zna swoją dziedzinę. Bibliografia jest bogata, zawiera także pozycje obcojęzyczne. Świadczy to o właściwym podejściu do zagadnienia. Co ważne, są tam także artykuły obcojęzyczne, co jest dobrym standardem.

Ciekawe byłoby sięgnięcie do Randalla Collinsa, którego teoria jest bardzo ciekawa i pasowałaby do rozważań Autorki. Zwłaszcza koncepcja energii emocjonalnej byłaby interesująca i dynamizowałaby obraz całości.

Co ważne, działalność naukowa Habilitantki ma międzyinstytucjonalny, w tym po części międzynarodowy charakter, co znajduje odzwierciedlenie w stażach, współpracach oraz projektach realizowanych w zagranicznych ośrodkach akademickich i we współpracy z nimi. Habilitantka związana jest z Uniwersytetem Warszawskim, gdzie studiowała w ramach równoległych studiów magisterskich na kierunkach socjologia (na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego) i nauki polityczne (na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego), a następnie na studiach doktoranckich w Instytucie Socjologii na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Od września 2014 r. jest zatrudniona jako adiunkt w dyscyplinie nauki socjologiczne na Uniwersytecie SWPS w Warszawie.

Ważnym obszarem aktywności naukowej i eksperckiej Habilitantki jest współpraca z otoczeniem społecznym i instytucjonalnym, obejmująca zarówno działalność badawczą, jak i aplikacyjną. Do najważniejszych partnerów należą m.in.: Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja im. Friedricha Eberta, Fundacja im. Heinricha Bölla, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, European Climate Foundation, Komisja Europejska, London Metropolitan University, OSCE ODIHR oraz Filtoteka Narodowa–Instytut Audiowizualny. To zróżnicowane grono współpracowników.

Co ważne, Habilitantka posiada trzyletnie doświadczenie w pracy dydaktycznej na Uniwersytecie Warszawskim (zajęcia na Wydziale Socjologii i na Wydziale Historii) i dziesięcioletnie doświadczenie w pracy dydaktycznej na Uniwersytecie SWPS w Warszawie.

W toku pracy dydaktycznej Habilitantka wypromował 13 prac magisterskich na kierunku Socjologia oraz 9 prac licencjackich na kierunku Management and Leadership. Co ważne, podopieczny zdobył Nagrodę im. Floriana Znanieckiego (przyznawanej przez Polskie Towarzystwo Socjologiczne) za pracę pt. „Do użytku zewnętrznego! Uczestnictwo w procesach wytwarzania przestrzeni publicznej” (2018).

Także inne obszary aktywności naukowej skłaniają do pozytywnej konkluzji. Przyjrzałem się im i pozytywnie oceniam aktywność Habilitantki. Dlatego nie mam żadnych wątpliwości, że Habilitantka zasługuje na promocję.

Podsumowując, uważam, że dr Agnieszka Małgorzata Kwiatkowska jest aktywnym badaczem, uczestniczącym w międzynarodowej współpracy naukowej. Jej osiągnięcia naukowe i pozostały dorobek poświadczą naukową samodzielność i oryginalność. Dlatego opowiadam się za podjęciem przez komisję pozytywnej uchwały. Nie mam wątpliwości, że Habilitantka zasługuje na stopień naukowy doktora habilitowanego.

A. Nijehou st i'